

DIMITRIS DIMITRIADIS

Născut în 1944 la Salonic, cu studii de teatru și cinematograf (1963–1968) în Belgia, la Bruxelles, Dimitris Dimitriadis s-a afirmat ca o personalitate complexă: dramaturg, prozator, poet, traducător. Debutul

timpuriu, la vârsta de 21 de ani, în teatru (piesa *Prețul revoltei pe piața neagră*, scrisă în anii 1965–1966, a fost pusă în scenă la Paris în 1968 de cunoscutul regizor francez Patrice Chéreau), a fost urmat, după o perioadă de tăcere de zece ani, de debutul, la sfârșitul deceniului 8, în proză (cu volumul *Mor ca o țară*, 1978, scenarizat ulterior) și în poezie (*Liste 1–4*, o unitate poetică publicată în 1980; în 2001 a ajuns la *Liste 10–12*). În paralel se ocupă cu traducerea, preferințele sale mergând spre nume mari din diverse spații culturale (cu predilecție din cel francez). Pe lista sa de traduceri figurează autori precum Maurice Blanchot, Jean Genet, Balzac, dar și dramaturgi (Tennessee Williams, Molière, Shakespeare, Euripide, Eschil). Deși cultivă concomitent trei genuri literare, marea pasiune rămâne teatrul, creația dramatică fiind cea care „l-a propulsat” în exterior: trei piese jucate pe scene pariziene (una, monologul *Lithi/Uitarea*, chiar la două teatre diferite, în 1998 și 2001), o alta tradusă și editată la Paris (2002), alte două reprezentate în Italia, la Florența (2003). Destule piese au fost puse în scenă și în Grecia, deși, după cum mărturisește, are încă un „portofoliu” de vreo zece piese inedite. Anul 2003 pare unul bogat în succese: pe lângă spectacolul parizian (cu piesa *Mor ca o țară*) și cele două de la Florența (cu piesele *Mor ca o țară* și *Amețeala vitelor înainte de tăiere*), la Teatrul de Sud din Atena are loc premiera cu piesa din care reproducem câteva fragmente.

Anul 2003 va rămâne probabil în biografia literară a scriitorului Dimitris Dimitriadis ca un an cu succese de palmares. În paralel cu spectacole la Paris și la Florența, jucându-i-se acolo „piese de rezistență”, are loc și la Atena, în „Balconul” Teatrului de Sud, premiera piesei *Soluții la solicititudini similare*, în regia lui Yorgos Lanthimos. Concomitent, piesa este publicată la Editura Anatolikos din Capitală.

Piesa – al cărei titlu ciudat cu siguranță nu miră pe spectatorul sau lectorul pieselor lui Dimitriadis, obișnuit cu astfel de titluri cel puțin derutante – are trei personaje, iar cele trei cuvinte din titlu [în greacă *Diadikasies Diakanonismou Diaforon* / textual: *Proceduri de reglementare a diferitelor (probleme)*] caracterizează, fiecare, după propria mărturie a autorului, unul dintre cele trei personaje. Lina, Tony și Mona – două tinere femei cu un bărbat între ele, eternul măr al discordiei din „eternul triumfi”, cu probleme care par știute și răsștiute de noi toți, care se întâmplă la tot pasul în jurul nostru, dar care, așa cum sunt surprinse de privirea necruțătoare a dramaturgului din Salonic, parcă le-am întâlni prima oară. Dacă în genere la auzul sau lectura unor astfel de întâmplări se zâmbește condescendent, în piesa lui Dimitriadis această relație în trei capătă note de un tragism

ce ating granițele absurdului. Povestea de iubire dintre Tony și Mona ar fi curs poate neted și lin, dacă Mona n-ar fi avut proasta inspirație să-și trimită iubitul la cea mai bună prietenă a ei, Lina, pentru a obține și „avizul“ acesteia. Dacă la început Tony și Lina se antipatizează puternic – și amândoi își destăinuie antipatia reciprocă Monei –, încet-încet, Lina reușește, cu vorbele-i insidioase și otrăvite, să infiltreze în cuplu sămânța zăniei și a îndoielii. „Atacat“ pe ambele fronturi, cuplul cedează treptat. Cei doi se suspectează tot mai mult, se înstrăinează, se gelozesc unul pe celălalt. Până când, brusc, în mintea lui Tony intervine „iluminarea“: Lina de fapt pe el îl iubește, iar el nu e străin de sentimentele ei. După scene în care oscilează între cele două (ambele beneficiază de declarații de dragoste, una mai înfocată decât alta), Tony se simte prins în cursă. De gelozie, Lina își dorește sfârșitul („Doar ideea sfârșitului mă face să pot îndura tot! O, SFÂRȘITUL!“), Mona, zdrobită („Zilele trec fără să treacă“), nu vrea decât să doarmă la nesfârșit. Tony se simte incapabil să aleagă între cele două bolnave de dragoste pentru el, ca „suferinde de cancer“. În ultima treime a piesei are loc o „partidă“ sălbatică de amor în trei, cu violențe devoratoare și istovitoare tandrețuri. Acest punct culminant însă e depășit imediat de un altul: șase scene în care Mona o împușcă pe Lina, Lina pe Tony, Tony pe Mona, Mona pe Tony, acesta pe Lina, Lina pe Mona. Este vorba de acte simbolice, care se petrec probabil în vis: personajul se află în dormitor, „atacatorul“ intră și trage cu pistolul de mai multe ori, descărcând-și, o dată cu gloanțele, și povara de pe suflet. În ultima scenă, a 41-a, și cea mai amplă, pe care cititorul român are prilejul s-o parcurgă în întregime, personajele sunt ispitite să pună în faptă ce se întâmplase în vis. Pe rând, Lina și Tony sunt pe punctul de a ucide. Pistolul dintre ei este un pretext ca fiecare să relateze o poveste. Cele trei povești sunt felii de viață dure, cutremurătoare prin absurdul lor, ca și piesa care se încheie cu acceptarea resemnată de către personaje a destinului lor paradoxal.

Cea mai recentă piesă a dramaturgului, prozatorului și poetului Dimitris Dimitriadis a avut norocul să fie și reprezentată și editată în același an. Deși nu cunoaștem ecoul înregistrat de spectacolul jucat pe scena ateniană, lectura textului este la fel de zguduitoare și șocantă, cum probabil a fost și reprezentația. Piesa confirmă încă o dată opinia criticilor dramatici că ne aflăm în fața unui autor care nu se lasă ușor încadrat în curente sau modă, un autor de o originalitate aparte, într-o literatură care nu și-a spus încă ultimul cuvânt în teatru. Dacă creația dramatică neoelenă a fost un capitol mai puțin răsfățat al istoriei literare, dacă, destulă vreme, după explozia cretană din secolul 17, puține au fost florile cu adevărat rare din repertoriul

național, în ultimele decenii ale secolului 20 asistăm la o febrilă perioadă de căutări soldate cu rezultate adesea surprinzătoare. Puțini autori dramatici greci au reușit să treacă granița țării lor, iar faptul că scriitorul din Salonic are deja la activ câteva piese jucate în străinătate este, credem, revelator.

Cu un titlu sec, împrumutat din limbajul juridic, fără vreo legătură cu conținutul, piesa are o impecabilă structură arhitectonică, ce iese mai bine la lumină pentru lector decât pentru spectator. Cele 41 de scene se derulează amețitor, sacadat, ca respirația unui bolnav. Bolnave sunt și cele trei personaje ale cărții, care ar putea fi greci sau orice altceva. Nu există elemente de decor sau referințe din care să se poată deduce căruia spațiu cultural sau etnic aparțin Mona cu iubitul și amica ei. Chiar și decorul din ultima parte a piesei – un apartament de bloc sau dormitoarele celor trei – sugerează, prin neutralitatea lui, că „acțiunea” la care asistăm se poate derula oriunde. „Acțiune” care înseamnă în cazul de față „nonacțiune”. Viața „clandestină” pe care o duc cei trei îi împinge la o biciuire și exacerbare a sentimentelor, la o exasperare ce depășește orice limite. Absurdul și iraționalul relației dintre cei trei îi împing la acte disperate, la căutarea de soluții care nu se dovedesc eficiente. În zadar vor încerca cei trei să iasă din propria piele. Condamnarea, pedeapsa lor e să trăiască veșnic cu amenințarea unui pistol la tâmplă. Este soluția ce le pare cel mai la îndemână pentru a-și rezolva problema de fapt insolubilă.

Impresionează în piesa lui Demetriadis în primul rând structura arhitecturală atent gândită. Dacă în prima parte personajele apar pe scenă doar două câte două, dar subiectul conversației lor este personajul absent, în miezul piesei asistăm la monoloage în care cei trei își strigă deznădejdea, pentru ca, în ultima treime, cei trei să se contopească într-unul, să se distrugă, să se omoare, să revină în infernul vieții din care au încercat să scape. Impresionează de asemenea limbajul, uneori sec, alteori năvalnic, ca și structura fiecărei replici, de la cele formate dintr-un singur cuvânt (de obicei „nu” sau „da”) până la tiradele din monoloage în care eroii își descriu șovăiala sentimentelor și „împleticeala” firii lor sau la istoriile relatate din experiența lor. Propoziții scurte înșirate unele sub altele, ca-ntr-un poem („ceea ce constituie demnitatea teatrului este poeticul”, spune Dimitriadis), fraze rămase în suspensie, pe care cititorul sau spectatorul le pot completa cum doresc.

Piesă complexă, cu multiple resorturi, ale cărei chei se află în confesiunea scriitorului: „Plasarea destinului pe scenă, iată un lucru care mă fascinează. A manipula un pic ceea ce se cheamă viață”.